

ХАЛЪМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Халъмг танъгчн болн Элсг балгсна комитетсин, куч-көлсчнрин депутатнрин Танъгчн болн балгсна Советсин газет

№ 64 (2897)

1957 дж. августин 9

ҮНН 20 деншг

Советск Союзин партийн-правительственн делегац Берлинд ирв

Августин доланд Советск Союзин партийн-правительственн делегац Берлинд ирв. Делегацин ханьд КПСС-н ЦК-н Негдгч сеглэтр Н. С. Хрущев, СССР-н Министрмудин Советин ахлагчин дарук А. И. Микоян, СССР-н газадни керг-төрин Министр А. А. Громыко, СССР-н газадни хулд-гуулгана Министрин дарук П. Н. Кумыкин, КПСС-н Ленинградск балгсна комитетин сеглэтр И. В. Спиридонов, ВЦСПС-н ахлагч В. В. Гришин, Мосгорисполкомин ахлагчин дарук З. В. Миронова, ВЛКСМ-н ЦК-н сеглэтр В. Е. Семичастный, ГДР-д баях СССР-н посол Г. М. Пушкин.

Советск Союзин партийн-правительственн делегациг Германск Демократическ Республикн гардачнр болн куч-көлсчнр ик байрта, өргмдтэгээр тосдж авчав.

Күч-көлсчнриг сарул, дулан, сән, цевр пәтрәр күтц тетгхмн!

Партин болн правительствин агъу ик килмдж

Олн амтнә джиргъл баяхтә күтц болгъхар

СССР-т амтн баядг гермуд тосхлгннг делгрүллгнә тускар гаргьгдси, КПСС-н Централн Комитетин болн СССР-н Министрмудин Советин тогтавр, одахн мана газетд барлгдла.

Советск социалистическ общество цаарандан улм делгрдж, коммунизмн хаалгьар уралан улм йовлгнәдн ик элдү чнр зүүдхәх эн документ, олн-амтнә джиргъл-баяддиг ягъдж улм ясрулхин тускар, тедниг хүвтә амгүлнәгә болгъхарн төләд мана Коммунистическ парть болн Советск правительств ямаран ик элдү килмджән үзүлджәнә, түүг эн ик гүн кевәр үзүлдж, медүлджәнә.

Амтн баадг гермуд тосхлгннг делгрүллгнә тускар гаргьгдси эн тогтавриг, цуг советск олн-амтстә хамдан, ма Халъмг танъгчнн күч-көлсчнр цугьарн бас ик байртагьар тосцхав.

Мана танъгчд, хотл Элсг балгснд, райодин центрмудар, колхозмудар болн совхозмудар, амтн баях гермудиг тосхлгнн икәр төгәлнәгдән делгрдж йовх цагт, КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмудин Советин гаргьсн тогтаврн чнрнә мана олн күч-көлсчнрин тускд нег улү ик. Элсг балгснәг босхлгнә төлә, селән газрмудар тосхлт делгрүллгнә кергт правительств мана танъгчд йир ик мөнәг, кесг олн тосхлтнн материалмуд гаргьдж өгчәнә. Бий онц гермуд бийдән бәрдж авлгнәдн дөн-нөкд болхин эрд, амтн бийснә тер гермудән эврәнн чидлар бәрдж автха гидж бас кесг зун миньгн арслнәгә өгйә гаргьддж өггдджәнә.

СССР-т амтн баядг гермуд тосхлгннг делгрүллгнә тускар гаргьгдси, КПСС-н Централн Комитетин болн СССР-н Министрмудин Советин тогтаврла ницүләд, Халъмг танъгчд кегддхәх, амтн

баядг гермуд тосхлгнә төрмудиг авад халәхлә, эн тоот, өдгә цагин некврмудәс ик холд хоцрдж йовхнә мел ил медгдджәнә.

Орн-нутгнн дорд үзгүдәс ода эврәннә танъгчур кесг-кесг миньгн халъмг өрк-бүлмүд нүүдж ирджәхәнә. Эднә диг-дарагьинн оллгн, тедниг көдлмшт түргәр диглгн—бәәрн газрин цуг партийн, советск болн эдл-ахун организацсин түрүн болдж күцәх эрки төрмүдн болджана.

Амтн баядг гермуд тосхлгнн нег үлү шинәс нүүдж ирджәхәх халъмгудт гермуд тосхлгнн, бәәрн баях амтет чигн гермуд тосхлгннг делгрүллгнн—эн тоот төрмүд, өдгә цагт йир ик хурц төрмүд болдж тусджацхана.

Болв зуг, амтн баядг гермуд тосхлгнн, танъгчнн центрт болв чигн, дорагьур, бәәрн газрмудар болв чигн йир оцл, хашнә кевәр кегддж йовна. Тосхлтнн көдлмшиг хурдлулхин учрар, энүгн ясрулхин эрд, бәәрн газрин организац, цуг эв-аргьинн күцдн олзлдж чадцхаш, тер дотр бәәрн газрин тосхлтнн материалмуд йир муугьар олзлгдджана.

Амтн баядг гермуд тосхлгннг делгрүллгнә тускар гаргьгдси партин болн правительствин тогтавр, эн халхар ямаран ик көдлмш кегдх болна, тер тоотар ик делгү программ делгрүлджәнә. Баях гермудәр түрәд баядг йовлмудиг шидрәк джилмүдин эргид уга болгьлгнәдн эн тогтавр лавта нөкд болхнә йир магьд уга.

Амтн баядг гермуд тосхлгнә тускар, мана танъгчд чигн, сән үлгүр үзүлдж йовх, өмн нүүрт йовгч көдлмшчнр чигн, онц-онц совхозмуд чигн, колхозмуд чигн, райод чигн баяцхәнә. Гермуд тосхлгнә көдлмш Западн болн Яшалтинск райодар. Приют-

ненск района 4-ч номергә совхозд, Приозерн района „Приозерный“ гидг совхозд, „Гигант“ колхозд, нань чигн газрмудар зөвәр сәәнәр кегддж йовна.

Болв эн халхар кегдх зөвтә көдлмшнә йир ик болсна учрар, ода кегддхәх көдлмшнә мана өдгә цагин некврмудиг ханьгәадж чаддхәхш. Ведомственн организацсин халхар кегдх зөвтә, амтн баях гермуд йир хашнәгәр кегддж йовна. Балгсна промкомбинат, танъгчнн селәнә эдл-ахун управленә, автотранспортн контор—эдн тосгьх зөвтә гермудән ода чигн экләд уга баяцхәнә.

Амтн баядг гермуд тосхлгннг делгрүллгнә тускар гаргьгдси тогтавр—парть болн правительств олн-амтнә сә хаядд, теднә джиргьлиг улм кеерүлдж хүвтә болгьхнн төлә зүтклгнә учр болджана. Партин болн правительствин эн им килмджд советск олн-амтн, келжәх эврәннә шунлтта көдлмшәрн болн Коммунистическ партин болн Советск правительствин шидрт эврәннә зергләгьән улм чаньгәадж батлгьарн хәрү өгцхәх.

Партин XX-ч хургин заасн хаалгьнг бурушадж босцхасн Маленковин, Кагановичин, Молотовин болн теднә хань-цси Шепиловин антипартийн багин тускар гаргьгдси КПСС-н ЦК-н июн сард болсн пленумин шидврн цуг советск олн-амтн нег дуугьар дөнәндж, түүг таасцхав.

Партин болн правительствин килмджәр омг авси советск олн-амтн, эврәннә алдр дамшг Коммунистическ партин гардврт, амтн баядг гермуд тосхлгнә төрмүдиг шидрәк джилмүдт хагьлдж, олн-амтнә баяддиг улм ясрулдж джиргьлинә улм кеерүлхнә мел лавта.

Шин герт орцхав

Мана хотл балгсн Элстин уульнсар, өдр ирвәс, амтн баях шин-шин гермуд тосхгддж, кесг өрк-бүлмүд пәтрәр тетгддж баяцхәнә.

Чкаловин нертә уульнд хойр ик гер бәрдж, гартас гаргьгддж дуусгдәд, эдлгьнд орулгдәв.

Тер гермүдин сарул, ү, сән пәтрмүдт амте ордж буурлцхәв.

Эн пәтрмүдт танъгчнн суньгьг-бичгин управленә цергләчир орцхав.

СССР-т амтн баядг гермуд тосхлгннг цаарандн делгрүллгнә тускар КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмудин Советин тогтавриг мана орн-нутгнн күч-көлсчнр агъу ик байртагьар тосцхав.

Эн тогтавр олн-амтнә уханседкля ницдд прлцджәнә гидж „Серп Молот“ гидг Москван заводин фассоно-литейн цехин сталевар үр М. Тузов келв. Заводин металлургст гидж бәрси 14 давхр герт одахн пәтр авад, би өрк-бүләрн нүүдж орув. Болв ода бийнә мана предриятд көдлжәх улс цугтан сән гермүдт баяхмн уга. Партин болн правительствин күцәхәр темдгддхәх төрмүд өөрхн 10—12 джилн эргид баях гермудәр амтиг цугтнә тетгдчәдх аргь өгхмн.

Москван металлурге баях гермуд бәрджәх тосхлгнә коллектив, тавн миньгн квадратн метр агьута амтн баядг гермуд болгасн өмн, эврә эв-аргьарн бәрдж чидләд олзлгнәд өгх болдж шидв.

Киевин кесг олн тосхачнрин көдлмшт эн тогтавр ик омг өгв. „Крещатикстрой“ гидг трестин гурвдгч тосхлгнә управленә негдгч участкин коллектив унтә седвәр үзүлв. Эн джил дөрвн миньгн квадратн метр агьута амтн баях гермуд немдж кедж өгх болдж көдлмшчнр шидв. Тосхачнр, амтн баядг хойр гер бәрх зурата баядд, терүнәнн ормд тавн гер эн джилн чилгәр бәрдж өгх болв.

Киевин күч-көлсчнр эн джил

Ширдәчнрин белг

Мана бир төрснә альдн болвчн тосхач улс, эврәнн сән өдрн, ончта кевәр тосдж, орн-нутгтан зурагьинн күцәхд дөнә бөлий гигьад, социалистическ дөрлдәг делгрүлдж, трест-трестлә, управленә—управленлә, участок—участкля, объект—объектлә, бригад—бригадла, көдлмшчнр хоорндан тер дөрлдәд түрүн болдж гарч, дилхәр шунд баяцхәнә.

Дакад болхла шидр гарси КПСС-н ЦК болн СССР-н Министрмудин Советин тогтавр манд—тосхачирт ик гидг зура зурдж, ирх 10—12 джилмүдин эргид амтн баядг гермудәр түрү болдиг уурулхнн гидж заав.

Тер уни-чик, маңд, көдлмшч улс, килмдктә тогтавр ханәд, эн сарин 20 күртл шин бәрсн школин ширдх тоот көдлмшнн чидләд, сар болгьн бригадарн хошагьад норм өгхмн гидж күфүндж, үгән өгввдн.

чилт ут-туршдан 207 миньгн квадратн метр агьута амтн баядг гермуд авх зөвтә. Энн болхла, нидникәр болхла, хойр холван гилтә ик.

Белоруссин хотл балгсн—Минскд делгү ик тосхлт болджана. Амтн баядг олн пәтртә 400-гар гермуд уунд бәрдждджәнә. Балгсна күч-көлсчнр 200 шаху миньгн квадратн метр агьута амтн баядг гермуд авчана, талдан чигн кесг культурн болн баях баяддиг ясрулгч учреждень бас тосхгдси баянә.

Амтн баядг гермуд бәрлгьнг цаарандн делгрүлхтөрмүд мана орн-нутгнн күч-көлсчнрин баях баяддиг ясрулхнн төлә коммунистическ парть болн советск правительств өдр болгнн кедг килмджн болджана, —гидж негдгч номертә тосхлгнә трестин прораб В. М. Путицкий келв.—Эн джил олн пәтртә амтн баядг 250 шаху гермуд бәрдж дуусгдджана. Долгобродской гидг уульнцар амтн баядг 44 пәтртә гер бәрджәх мана коллектив, болгасн нег сара хонг өмн чиләхәр үгән өгчәнә.

Амтн баядг гермуд бәрлгьнг цаарандн делгрүлхнн туск КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмудин Советин тогтавриг Ташкентин, Казанә, Днепропетровскин, Кишеневин, Вильнюсин, Тбилисин болн орн-нутгнн нань-чигн кесг балгсдин предриятсин болн тосхлтнн коллективс ик байрта-бахтагьар тосцхав.

(ТАСС)

Мана ханлт

Приютна района 4-ч совхозд ирджәх халъмгулст гермуд бәрлгнд толгьач болдж Куникин Егор көдлдж баянә.

Десятник Куникин түрүн өдрәс авн хойр бригад бурдәгьад шавр кирпич цокулв. Түрүн хагсснась тосхачнр гермүдин эрс босцхав. 3-ч болн 4-ч фермәд 25 гер белн олдж баянә.

Ода десятник Куникин 2-ч фермд бригад бурдәлж, кирпич цокулад, гермуд тосхдж баянә. Тендән чигн шунмгьа толгьач күндтәд тоолгддж баянә.

Шин гер бәрдж, ирджәх халъмгудт дөнәгән өгч баях үр Куникинд бидн цугьар ик ханлт өргджәнәвдн.

ОЧНА Огдә.

Советск Союзин Коммунистическ партин болн Германя Социалистическ Единн партин делегацин хоорнд болсн күүндвр

БЕРЛИН, август сарин 7. (ТАСС-н шишлнъ корр). Август сарин 7-д Берлинд "Дом единства" гидг централн Герт Советск Союзин Коммунистическ партин болн Германя Социалистическ Единн партин делегацин хоорнд күүндвр эклв.

Куундврт КПСС-н халхас орлцснь: КПСС-н ЦК-н Негдгч сeгләтр Н. С. Хрушев, ЦК-н президиумин член А. И.

Микоян, ЦК-н чледүд А. А. Громыко, В. В. Гришин, ЦК-н чледүдин кандидатмуд П. Н. Кумыкин, В. Е. Семичастный, КПСС-н Централн Ревизионн комиссин чледүд З. В. Миронина, Г. М. Пушкин, Л. Ф. Ильичев, КПСС-н Ленинградск балгьсна комитетин сeгләтр И. В. Спиридонов, КПСС-н ЦК-н отделин заведующин дарук И. Т. Виноградов.

Германя Социалистическ Единн партис күүндврт орл-

цснь: СЕПГ-н ЦК-н Негдгч сeгләтр В. Ульбрихт, ЦК-н политбюрон чледүд О. Гротевель, Г. Матерн, Ф. Эльснер, Ф. Эберт, Г. Рау, В. Штоф, К. Ширдван, ЦК-н политбюрон чледүдин кандидатмуд Э. Мюккенбергер, Э. Хонекер, В. Лейшнер, Г. Варнке, А. Нейман.

Олн келн әмти ах-дуугьинь-гьяр, ни-ниинцнъгьугьяр джир-гьдях бәәдлд эн күүндвр болв.

Советск Союзин болн Германск Демократическ Республикин правительствин делегацин хоорнд болсн күүндвр

БЕРЛИН, август сарин 7. (ТАСС-н шишлнъ коор). Август сарин 7-д Берлинд Премьер-министрин резиденц Советск Союзин болн Германск Демократическ Республикин правительствин делегацин хоорнд күүндвр болв.

Советск Союзин халхас күүндврт орлцснь: СССР-н Деед Советин Президиумин член Н. С. Хрушев, СССР-н Министрмүдин Советин ахлачин дарук А. И. Микоян, СССР-н газалин керг-төрин министр А. А. Громыко, СССР-н газалин ордулла худл-гуулгя келгьнә министрин да-

рук П. Н. Кумыкин, КПСС-н Ленинградск балгьсна комитетин сeгләтр И. В. Спиридонов, ВЦСПС-н ахлач В. В. Гришин, Мосгорисполкомн ахлачин дарук З. В. Миронина, ВЛКСМ-н Централн Комитетин сeгләтр В. Е. Семичастный, Германск Демократическ Республикд бәәх СССР-н посол Г. М. Пушкин болн тед-ниг дахдж йовх улс.

Германск Демократическ Республикин халхас күүндврт орлцснь: Премьер-министр О. Гротевель, Министрмүдин Советин ахлачин негдгч дарук В. Ульбрихт, Министр-

мүдин Советин ахлачин дарук болн газалин керг-төрин министр Л. Больц, Министрмүдин Советин ахлачин дарук Г. Рау, О. Нушке, П. Шольц, Б. Лейшнер болн СССР-т бәәх Германск Демократическ Республикин пәсәл И. Кениг.

Күүндвр болджасн цаглан күүндврт орлцдах хойр халх кергтә төрмүдәр уха селвдц-хәв. Ирлцнъгьү тоот төрмү-диг белдчкәд, дарук күүндвр болсн цагла хәләхмн гилж шиидцхәв.

Нег-негән күтцднъ медсн, ах-дү мег сән-сәәхн бәәдләр күүндвр болв.

Мал үвлзүүлгьнд белдвр сәәнәр кеджәнә

"Приозерн" совхозин гурв-дгч ферм мал үвлзх хаша-хаацан ясдж, малин хот-хол белдлж, малин үвлзнъгур зббдж хураджана.

Эн ферм деер бәәх кәдлм-шчирт гермүд сәәнәр бәргд-жәнә. Болв йилгьән сән кәд-лмш бәәдг болвчн, дуту-дун-днъ олн. Совхозин централн усадьб деер гермүд бәрглгьн ик хашнъгар кегдлжәнә.

Совхозин кәдлмшчнр, тер до-тр багьчул дунд культури сургьмджин болн политическ сургьмджин кәдлмш татугьгар кегдлж йовна.

Партийн, комсомольск болн профсоюзн организаце эн хам-гиг хәләдж, цааранднъ поли-тическ болн культури кәдлмш делгрүлх кергтә.

А. АРМАНОВА.

Малин хот белдлгьиг дуусджана

"Ленинец" гидг колхозин колхозникуд Западн МТС-н механизатормудла нини-цнъгьугьяр кәдлж, колхо-зин малд сән шимтә болн шүрүн хот белдлгьиг сәәнәр кеджәнә. Силос дарлгьгар түрүн нуурт негдгч комплексн бри-

гад йовна. Эдн 800 тонн силос дарчкв. Эн бригадт 30 гектар газрт хадх эрдни-шишә үлдв.

Силос дарлгьнла дегц солом скирдлгьиг колхоз кедж йов-на. Хойрдгч бригадт зуг 100 гектар газрт скирд тәвх үлдв. (Западн района "Ленинское зна-мя" гидг газетәс).

ӨРК-БҮЛӘРН МАЛ ХӘЛӘДЖӘНӘ

Целинн района "Прудовый" гидг совхозд Мөрдин Мууда гилг күн хббч болдж кәдл-жәнә.

Зуни брүн серүнлә хббднъ тарад идлж йовна, хббч Мөр-дин Мууда брвәд, энд-тенд арл хоцрад үлдсн хургьдиг шамладж туудж йовтлнъ, энү-нә нбкднъ Кермн бөрдлж ирн, — мана ах Сандж өрк-бүләрни ирв, — гидж Муудад зәнъглв. — Кезә ирв? — гидж сурн байр-

та селкләр чееджән дүүргсн, бмнән шуугад мәәлсн хббәннъ шуугандбулхад, тедүкн тасрсн арв-гар хургьта хдл сөргв.

Ода ори-нутгган сән мах, ноос бгхин төлә Мууда. Сандж хойр өрк-бүләрни шунмгьга ке-вәр кәдлж йовцхана.

Хббдән үвләс таргьн-цатх-лнъ, эрүл-дорул гаргьднъ төлә оданас авн белдвр кеджә-хәнә.

КҮНЪКРГӘ Борис.

Цуг колхозмудар болн совхозмудар мал үвлзүүлх газрмудур өвс зббдж белдхмн

"Гигант" гидг колхозин прав-ленә заседань ик удан болсн уга. Мал үвлзүүлгьнә белдвр кехин тускар тер заседаньдан нег төр тәвдж күүндцхәв. Кол-хозин ахлач үр Жуковин докладин хббн темдгтә тодр-хагьгар фермсин толгьачнр келцхәв. Цуг хамгинь тоолад, ухалад, бел кечксн бәәдж. Ах-рхн цагин эргцд мал үвлзүүлх газрур 25 миньгьн тонн өвс болн солом зббдж хурах керг-тә. Күн бәәх гермүд болн мал бәәх хаша-хааце цаглань тос-хдлж, ясдж белдхмн. Эн хам-гинг цаглань күүцихнъ цугьгар медсн бийнъ, фермин толгьач Огнев Александр Степанович эврәннъ кедж күүцәх зурагьан келснә хббн, тер заседаньд орлцсн улс сурцхав.

— Темдгьсн цаглагьан күүцә-хийт?
— Көлгн-күчн күрхий?
— Әмтәрн ямарамбт?

Малин хот-хол мал үвлзх газрур зббдж белдхн тускар адгьм угагьгар үр Огнев йир сән тодрхачьгар келдж бгв. Мал хәләдхәх улс күч-көлгәрн, хамг зер-зевәрн ик элвг бәәнә, тер дотр зуниин сән цаг бәәтл, малд хот-хол белдхн кергт шунмгьга кевәр кәдлхәр дурн-седклән бгч йовцхана.

Зуниин цагин сә йир ахрхн. Фермин толгьач үр Огнев фер-мд күрәд уга бәәтл, мал хә-ләдх йовх үр Бовлинов Иван

болн Быков Анатолий малан идгт хәрүлхәр туудж йовтл, хойр төгәтә хозлг үздж зогсн-хав.

— Ямаран зәнъг селәнд бәә-нә? — гидж Быков Анатолий түрүн болдж фермин ахлачта күүндв.

— Зәнъг дала, — гидж муст-инән Огнев келв. — Оцкдүр правленә заседань болв. Ма-лин хот-хоолин тускар күүндвр кев. Мал үвлзх газрур өвс болн солом зббдж хурахин тускар шиидвр келцхәв.

Энтн йир сән, — гидж мал хә-ләдх асрдж йовх үр Бовлинов Иван таасдж келв.

Саальчнр цугьгар цуглрси цагла фермин толгьач фермүр ирв.

— Ягьвт, — мана зураг таас-ву? — гидж саальч үр Литвинен-ко Анна түрүн сурв.

— Мана зураг таасв. Ода бидн күүцәх кергтәвдн, — гидж Огнев келв.

Фермд кәдлжәх әмти авсн даалгьвран күүцәхнъ эн мед-джәнә. Эврәннъ фермд кәдл-жәх әмтиә нерн деерәс засе-дань деер түүгән герчллә.

Тер бдрәс авн мал бәәх газр-тал өвс зббцхәв. Дөрвн мөри тергәр өвс зббдж хурацхав. Зббдж авч ирсн өвсиг саальчир Кутыгина Валентина, Литви-ненко Анна, Огнева Нина болн Скворцова Валентина дигтә-

гьяр скирдлж хурацхав. Кәд-лмшиг ора күртл келцхәв. Эднә кәдлмшд нбкд болхар тракто-ристнр Баланов Виктор болн Огнев Александр ирцхәв. Эдн фермәс хол биш бәәсн хойр зун гектар газрас өвс хурадж фермүр зббдж авч ирцхәв.

Ахр цагин эргцд дала кәдл-мш келцхәв. Ода фермүр зббдж авч ирәд хурацксн болхла 7 миньгьн тонн өвсн бәәнә. Зб-бдж авч ирсн өвснд хаац кеч-ксн бәәнә.

Гурвдгч фермд кәдлжәх, улсин эк татсиг колхозин цуг малчнр йир сәәнәр тааслж де-мнцхәв. Шумилин Николай Васильевич толгьач болдж кәдлжәх фермин малчнр мал үвлзүүлх бәәрнүр өвс зббдж бәәцхәнә. Одахн эн фермсин нег фермднъ оццхавдн.

— Малнн хотин тускар бидн зовджахшвдн, — гидж ик-ик скирдс өвс заадж Шумилин Николай келв. — Тавн миньгьн центнер өвс зббгәд хурачк-вдн. Гурвн-дөрвн сардан күрх. Силос белдхәр бас ухалдж бәәнәвдн. Нүкинъ бел кечквдн. Шидрәс эн кәдлмш кегдхмн.

Малин хаша-хаацин бөр це-ментәр шалдчксн нүкн үзгднә. Тер нүкдин бөр саальчнр кәдлмш кеджәцхәнә. Нүкдинъ цеврләд белдчксн бәәнә. Уунд миньгь-шаху тонн эрдни-шишә силосд дарлгьхмн.

"Гигант" гидг колхозин ма-лин фермин әмти хаша-хаациг бас яслжацхана. Эн яслгьна кәдлмшиг эврәннъ шишлнъ

кәдлмшин хббн келцхәнә. Нег-дгч, хойрдгч болн гурвдгч ферм деер бәәх украин хаша-хаацсиг цугтнъ ясад, цеврлч-ксн бәәнә. Укр бәәх хаша-хааце шалдлгьна кәдлмшд Калинин Феодора, Кобцева Пелагея болн нань чигн са-альчнр сәәнәр кәдлцхәв.

"Гигант" гидг колхозд, мал үвлзүүлх кергт белдлгьнә сард цуг колхозникуд сән шунмгьга кевәр кәдлцхәв. Увлдән бод малмуд идх 20 миньгьн тонн өвсн зббдж хурагдсн бәәнә.

Болв зәрм газрар ним биш. Сарпинск района зәрм колхоз-мудар болн совхозмудар ма-лин хот зббдж белдлжәхмн уга. "Ильич" нертә колхоз бод малд элвгәр хот зббдж белдх болдж даалгьвран авсн билә. Тер даалгьвран ягьдж күүцәлжәнә?

Бидн дөрвдгч номертә фер-мд одувдн. Укр үвлзх газрт негхн скирд өвсн үзгднә, нань юмн уга.

— Чидлмдн күрчәхш, — гидж фермин толгьач Саенко Вик-тор гарарн заньгьна, — дөнъ кех болдж келцхәлә, тернъчн үзгдхш.

"Гигант" гидг колхозин малчнр малин хот зббдж бел-длжәхиг үр Саенкод меду-лдж келдж бгхлә, эс итксн бәәдлгьгьгар келв:

— Тим болх збв уга.

Мана ухагьгар болхла, цуг колхозмудин болн совхозму-дин фермсәр кәдлжәх малин хот зббдж авч чадхмн, зуг цугьгарн дегцдән шунм-гьгагар кәдлцхәх кергтә.

Чапаевин нертә колхозин кеджәх кәдлмшин йовдлг хәләхлә йир ик му болдж медгднә. Мал үвлзүүлх газрур цаглань өвс зббдж авхин болзгиг холдулад йовцхана.

Эн кәдлмшиг кехәс одачн эрт гидж механизатормуд тоолц-хана. Мал хәләдхәх улс — көлгн уга гидж келцхәнә. Иим болхий? Востриков Иван Васильевич гидг гуртоправин кәдлмшин үзмджәр улгүр кедж үзүлхдә, ним болдж гарна: көлгн-күчнъ, әмтснъ бәәнә. Хойр долан хонгин зуур зуг 50-хн центнер өвс зббдж хурацхадж.

Сарпинск района совхозмуд болн колхозмуд өвс болн со-лом зббдж авлгьна тускар тракторн волокушкс болн тергд олзлджахмн уга.

Мал үвлзх газрур малин хот зббдж авлгьна кәдлмшин цагиг кезә күртл холдулад бәәхмб? Эн кергиг нег бдр-чнъ хооран саагьад бәәх керг уга.

А. ПАВЛОВ.

Колхозмудар эдл-уушин үниг ягъджд олдж гаргъхмб

Колхозин производствин саянар меддж, производствин алк-нег аныгинь чидмгъа-чидмгъагар, цагтнь залдж бсгджд-бсгдждулхин төлө селанэ эдл-ахун экономик гуунар медж кергтэ. Селанэ эдл-ахун производствин цуг аныгс бсгджд-бсгдждулгъяр Коммунистическ партин ХХ-ч хургин тавсн төрмүд колхозмудин гардачирас то-диг даньгин бурдэхиг, селанэ эдл-ахун эдл-уш гаргългънд гардг гаруг шиндждлдж-халладжэхиг болн эдл-уушин үнинь чикяр илгъгъджд гаргъджахиг некджанэ.

Кемрджан колхозмудин гардачир селанэ эдл-ахун эдл-уушин үнинь илгъгъджд гаргъгъджд авч чаддиг меддж дасхла, колхозмудин селанэ эдл-ахун эдл-уш гаргългъ кедү болдж тусдгнь, эдл-ахун олн зүсн аныгсар гаргъгъджд эд-таврин, мбнъгнэ болн куч-көлснэ гару ямаран экономическ олзта-оршта болдгнь мел ил болхмн.

Селанэ эдл-ахун эдл-уушин үнн терүг гаргългънд гардг средств производствин эдлвр болн куч-көлснэ гару хойриг авгдсн цуг эдл-уушд ховагдлгънас учрдмн. Тиигхлэ, колхозин производствин эдл-

уушин (махна, үснэ, ноосна, бидгнэ, буудан болн нань чигн эдл-уушин) үнинь олдж авхин төлө куч-көлснэ гаруг эрк биш тоолдж, терүна үнинь меддж авх кергтэ. Колхозмудар куч-көлснэ гару, куч-көлснэ бдрар тоолгдлг бишин. Колхозмудин джилэ тоочанас, газр эдлдж тарэ таргънд, мал бсггънэ фермд болн колхозин талдан чигн аныгсд кедү куч-көлснэ гар-синь меддж болхмн.

Колхозин производствин алк-нег аныгсд гарсн колхознику-дин, МТС-н кбдлчнрин куч-көлснэ бурден куч-көлснэ эн гару гоодан, эдл-уш гаргългънд гарсн гару гидж нерадгдмн. Эн куч-көлснэ гаругънас талдан, эдл-уш гаргългънд шуудтан гардго гару баанэ. Эн гаруд — бригадирмүдт, учетчикүдт, специалистирт, селанэ эдл-ахун артельмүдин ахлачирт, тоочирт, кладовщикүдт, маначирт, бригадин олна хот келг улст, бичкн куукдин яслин кбдлчирт, мбрд болн цармуд халладг улст болн эдл-ахун гол аныг тетглгънэ предприягъсд кбдлсн улст бичгдсн куч-көлснэ бдр ордмн. Эн гоодан эс гарсн куч-көлснэ гару, таранэ культу-тур болгънар, зүсн болгън малд, теднд гоодан гарсн гарусла ирлцүлдж ховагдмн.

Улгүрнэ, колхозин ахлачд, бухгалтерт, эс гидж тоочд бичгдсн куч-көлснэ бдр, таранэ культу-тур, зүсн мал болгънар болн тосхлгд дакад талдан чигн капиталнь кбдлмшт гоодан гарсн цуг гарусла ирлцүлдж ховагдмн. Бригадирмүдт болн учетчикүдт бичгдсн куч-көлснэ бдр, эн бригадт батлгдсн таранэ культу-турар ховагдмн, агрономст болн зоотехникүдт бичгдсн куч-көлснэ бдр, эднэ гардлж халладж таранэ культу-турар болн зүсн малмудар ховагд-мн.

Гаргългдсн куч-көлснэ цуг

бдриг тоолдж авад, эдниг таранэ культу-турар болн зүсн малар ховагдмн эднэ үнинь эрк биш илгъгъд, куч-көлснэ цуг гаруг мбнъгнд буулгъгъд авх кергтэ. Колхозмудар эдл-уушин үнинь чикяр гаргъджд авхар седхлэ, колхозмудар куч-көлснэ бсгдлг бгвриг совхозмудар шиньггдлг куч-көлснэ мбнъгнлэ дүньгилх кергтэ, юньгд гихлэ, совхозмудар олгдлг джалв селанэ эдл-ахун дундлад олгдлг джалвин кемджан гидж халлагдмн. Колхозин куч-көлснэ шуд бдрмүдин үнн колхозин производств бурдлгънэ болн экономикн баадлинь үзүлдж чадш уга. Тер учрар, колхозин бухгалтерск то-дигар эдл-ахун аныг болгънд бичгдсн куч-көлснэ цуг бдриг кбдлсн улсин бдрмүдлэ дүньгилх кергтэ. Терүна зерглүлдж, совхозин тоочагъар, совхозин эдл-ахун олн зүсн аныгсар кбдлсн, дундлад нег кууна кбдлмшин бдрин олвр кедү болдгиг меддж авх кергтэ.

Эн олвриг куч-көлснэ бдр-кбдлсн кун-бдрт буулгългъна коэффициентд ховагъад, эдл-ахун эн аныгд куч-көлснэ бсгдлж ах мбнъгн кедү болджахиг меддж авдмн. Улгүрнэ, 1956 джилд Элст балгъсна Ленинэ нертэ колхозин колхозникудт болн МТС-н кбдлчирт мал халладж асренднь 168415 куч-көлснэ бдр бичгдсн. Тиигэд, энүнд куч-көлснэ бдрин кун-бдрт буулгългъна ним коэффициент болна: 2,1 (168415:80.000); Халымг таньгъчинх ббнэ фермесар дундлад нег кун-бдрин олвринь, улгүрлхд, 23,15 арслнь болсн; тиигхлэ Ленинэ нертэ колхозин хббнэ фермд кбдлэд олсн куч-көлснэ нег бдрин мбнъгнэ—11 арслнь 02 деншг болдж гарчана (23,15:2,1).

Куч-көлснэ гару эдл-уушин үннэ зуг зарм хувнь болджана, наадк хувнь, средств производств гаргългдсн куч-көлснэ гаруд баадмн. Ямаран чигн социалистическ предприятин гол средств производств (куч-көлснэ зер-зев, машин, кблгн-кучи, кбдлг гер болн тергүтн) ут цагин эргид кев-янзан барэ баайк этигид, этид, терүна үнн хув-хуварн джисад производствин гаруд, гаргългдсн эдл-уушин үнд ордмн.

Колхозмудар эн производствени гару—МТС-н кесн кбдлмшин төлө бсгдсн гаругънас, удобрень, буудан эк, малин хот, зер-зев, материал, машинэ тос, бензи олдж авлгънд гардг гаругънас, селанэ эдл-ахун хортнла ноолдлгънд, мал эмнлгънд, гермүд, хаша-хаац, селанэ эдл-ахун маши, терг, оборудовань яслгънд гардг гаругънас, дакад гол средств производств элгънас тогтдмн. Колхозмудар гол средств производств элгънэ кемджан ода бийнь дилгдлж кегдэд уга, тер учрар, колхозмудин гол средств производств элэд гарулгъгиг тоолдж-диглдж келгънег совхозмудар эн туст батлгдсн кемджэ халладж кех кергтэ.

Колхозин эдл-уушин үнинь диглдж тоолдж гаргълхларн, МТС-н кесн кбдлмшин харуд бсгдлг натуральн бсгиг, селанэ эдл-ахун артелин гару гидж

тоолад, колхозин производствени цуг гаруд (издержкд) орулдмн. Улгүрнэ, Элстин МТС-н гардерт баадг колхозмудин 1957 джилдавх цуг буудань 92276 центнер болхн, эн буудань таранэ тарлгънд Элстин МТС-н кууна кбдлмшин төлө 15873 центнер натуральн бсг бсгдмн. Тегэд Элстин колхозмуд, 1957 джилд ургъгъджд авсн буудан үнинь тоолдж-диглдж гаргълхларч, хурадж авсн цуг буудань 15873 центнерин цуг тоогънас гаргълх кергтэ. Болв тиигджд эдл-уш цуг тоогънас гаргългъч, сольвр уга эдл-уушин туст кегднэ—эндан келхд, цагъан буудан натуральн бсг цуг цагъан буудань бсгднэ.

Малин хотин культу-тур тардж ургънасна төлө бсгдлг натуральн бсг малин хотар бсгдлг уга, малас авгдлг эдл-уушар бсгднэ. Тер учрар терүг малин хот гаргългънд гарсн гару гидж тоолд уга, мал-агъруснас орсн эдл-уш гидж тоолад, мал бсггънэ аныгсг, ямаран зүсн мал кедү хот идсн болна, терүна ирлцүлдж ховагдмн.

Колхозин мал бсггънэ халх эдл-аху—нег зүсн биш, кесг зүсн эдл-уш бгнэ: укр мал—үс, мах болн арс бгнэ, хон мал—ноос, мах, хүрех, арс бгнэ, гаха бсггънэ—мах болн арс, шову бсггънэ—бвдг, мах, брлгъ болн бдр бгнэ. Эдн кедү болдж тусджах үнинь нигджд диглдж кедмн: саалин мал халладж, асрдж барлгънд гарсн средств производствиг болн куч-көлснэ бдрин үс гаргългънд бичдмн, наадк малмуд халладж асрлгънд гарсн гаруг—мах гаргългънд бичдмн. Мал халлалгънд гоодан биш гарсн куч-көлснэ гарусиг эднд гоодан гаргългдсн куч-көлснэ бдрмүдт ирлцүлдж тедн хоорнд (зүсн малмуд хоорнд) ховагдмн.

Кемрджан саалин үкрмүд цуг малла хамдан халлагдлг болхла, үс гаргългъна гаруд—саальчирт, саадг үкрмүд болн бух халладг үкрчирт, үкрмүдин искусствени кбг тавлгънэ пунктд кбдлг кбдлчирт бичгдсн куч-көлснэ бдрмүд ордмн. Наадк үкрчирт, тугъл халладг колхозникудт бичгдсн куч-көлснэ бдрмүдиг мах гаргългъна гаруд орулдж бичдмн.

Арснд гарсн гару мах гаргългънд гарсн гаругънас илгъгдмн. Улгүрнэ, (тоолдж халлалхин төлө) колхозд мах гаргългънд болн арснд 100 арслнь гарсн болтха, малас авгдсн 30 центнер махн государственн үнар 21 минъгън арслнь болхмн, үкра 1000 арсн—7000 арслнь болхмн—талланар келхлэ, мах гаргългънд—75 арслнь, арснд—25 арслнь гару гарсн болджана. Бас тедү метар хб, гаха болн шову бсггънд гарсн гарус ховагдлг диглгдмн. Тарэ хурадж авхин бмн гарсн болн терүг хурасна хббн гарсн куч-көлснэ бдрмүдиг эдл-уушин культу-турин гаруд орулдж бичдмн.

Тиигэд цуг гарсн гаруг авгдсн цуг эдл-уушд ховагъад эдл-уш болгъна нег центнерин үнинь гаргъджд болхмн.

С. ДЖЕНГУРОВ.

Элст балгъсна зурагън ахлач.

Намрар тарэ тарлгънд белдлгън

Западн района „Южный“ совхозин агроном Н. И. Бондарев, намрар тарэ тарлгънд белдлж йовх белдврин кбдлмшин тускар мана корреспонденттэ кесн куундврган иигджд келг:

—Мана совхозин механизатормуд ахр цагин эргид бурднъгъу саянар тарангъан хурадж авад, намрар тарэ тарлгънд белдвр кедж йовна. Манд 3667 гектар газрт хагългдсн пар баанэ. Зунн цагин эргид хагълчксн газр деер бвсн ургъсн цагт хойр дакдж бснъгдлг, терүна хббнэ дакад бвсн амлад ирхлэ хойр дакдж семлгдв, аш сүүлдн хойр дакдж самнлгдв. Ода мана цуг пар мел цевр, таранд саалтлгд нег чигн бвсн узгдхш.

Намртан 12 минъгън 500 гектар газрт таран таргдхмн, тер тоод 8730 гектар газр хагългдн таргдхмн. Ода тер хагългдх газрас 1500 гектар газрнь хагългджд одв. Намрар тарэ тарлгънэ зура кууна хин төлө 17 минъгън 500 центнер буудан экн бел кегдв. Терүна 12.500 центнер буудань контролнь семенной станци шиндждлж халлагдл, сэн чин-

ринь медадавчквдн. Ода хорта эм цацад тарджанавдн.

Намрин тарэ тархд кегджд йовх белдлгънэ кбдлмшлэ зерглүлдж тарэ хурадж авсн газрин ормар хойрлад 105 гектар газрт зарм таргдв. Дакад 200 гектар газрт намрар таргдлг цагъан буудэ таргдсн баанэ. Малин идг гидж ут-туршдан 1000 гектар газрт намрар таргд цагъан буудэ таргдхмн, тер тоогънас 122 гектар газрт олн джилэ тармр бвсн таргджд одв.

Алдр Октябрин 40-ч ббнд нералсн социалистическ дбрлднд совхозин 1-ч отделень турун орм ээлдж йовна. Эн отделенэ толгъачнь В. И. Синченко, тарангъан ахр цагт хурадж авад, цуг соломан скирдлчкв. 500 гектар газр хагълчксн баанэ. Механизатормуд заагт урдк кевтан трактористир М. Булавин болн А. Маркин хойр кбдлмшин улгур үзүлдж йовна.

Совхозин коллектив намрин тарэ тархд кегдх белдврин кбдлмшн августин 25-д тбгсгджд, намрин тарэ тарлгъан ахр цагт, агрогехническ сан чинртгъяр кууна хойр зүгкдж йовна.

Донъган күргджанэ

Приютненск района 107-ч номертэ совхозин директор үр Назаров Лев Сергеевич шинэс ирджах халымгудин брк-бүлиг ик байрта кевар тослж авч, баар-сууринь олдж, кбдлмшинь бсгднэ. Эн ирсн брк-бүлмүдт совхоз ик донъган күргджд, шулун болдгар гермүд барулджанэ.

Гурвдгч фермд бвс халлгъна бригадин бригадир болдж үр Сагаев А. И. кбдлджанэ Байрта газртан ирсн халымгуд кбдлмштан шунджд, малмудтан үвлин хотинь элвгар белдлг кеджанэ.

БАДМАЕВ ОЧИР,
с Приютное.

Эс барлгдсн бичгин хару

Гем гаргъсн кун шоодгдв

Приозерн района редакид ирсн „Шууган икнэ, кбдлмш кблрхш“ гисн тодлврт „Северный“ гидг совхозд алк нег кбдлмшн дегд сулар кедж йовна. Директорур кесг олн тарар ирсн хббчнр, нег чигн кун керган кууцалго харнэ. Збван күргхар ирсн улсин бмнэс директор хакрад, хар, кбдл гигад гаргъна. Негдгч хббч болдж кбдлг Хураба-лиев Д. эвранны саагъан хакрад, ах хббч нер зүүгъад баанэ. Совхозин толгъалгч улс тоцкар йовлж халанэ гидг йовлг уга. Гемтад уксн хббг ирджд халалго бааккад, ялинь даалгъулна, —гидж хббчнр келчханэ.

Тегэд чигн совхоз джилэс джилдан бртэ болад баадг кевтэ. Ах хббч Бекмурзаевин хббдинь хойр куукнь халанэ,

ах-хбч аргъ-мекари центральн усальбд керган кууцадж йовна. Чомбурьев гидг хббч хургъдан муугъар халанэ.

Совхозин мехмастерскойд то-томджд уга зббр урджанэ. Кбдлмшчнр дунд цаалгъврин кбдлмш гидж юмн кегдхш. Совхозиг шиндждл халлахлэ, икл му баадлгэ—гидж мана селькор бичлэ. Эн бичгиг Приозерн района кууцгч комитетин депутатирин Советин ахлач үр Олюнинд шууджд халлахлэ гидж редакц илгалэ. Мана даалгъврар шууджд халлахлэ, эн тодлврт бичгдсн тоот цугъар үнн болад „Северный“ гидг совхозин директор Поповиг кбдлмшань сулдхв—гидж Приозерн района кууцгч комитетин депутатирин Советин ахлач үр Олюнин мана редакци сонъсхв.

Газетд барлгдсн бичгин мбрар

„Пошт цагларн ирхш“

Мана газетин 57-ч номерт „Пошт цагларн ирхш“ гисн тодлврт Приютненск района Кбвүд гилг селанд пошт иир муугъар кбднэ. Селанэ амтн поштан бийсн хая-хая авч ирхханэ. Газетд бичгдсн улс газетан авчакхн уга, бичгдхяр седснь, кесд ягъджд бичгдхннь мелдххш—гидж, барлгдла.

Эн гарсн тодлвриг Приютненск рай-

оша сунъгъ-бичгин конторт халладж шуутн гидж илгдлэ. Тодлврт барлгдсн үнн болв. Шидрас туслнь Ново-Манчческ МЖС болн Кбвүд селэг тетгх ведомствени сунъгъ-бичгин отделень секдажанэ гидж Приютненск района сунъгъ-бичгин конторин ахлачин дарук үр Шалбурова мана редакци сонъсхв.

Онц даалгъвр

Сян-Белгин Хаср

„Эгл улс“ гидг повестин хойрлгч бблг

★

Столин дбр даяна хувцта бндр хар кун сууна. Толгваднь збвэр буурл орсн медата кун. Ахрар тевкрлси. йорш кедж хаячлси уснь босн зогсна. Туунд буурлнь саятр йилгэрдж медгдхш. Маньнан тал дунднь комсг хооридагъар зула күртл одсн киизнь татасн шавнь газгаас ордж ирсн кун болгынд тодрха үзгднэ. Маньнан хурнасьн эвклдсэр шиндлхлэ, эн кун икар уха тунгвадг суухнь лавтрха медгднэ.

Танкин бригадарн „Саянц“ даялдж авх даалгъвр аармин штаб, Кирчман полковникд завка. Тер даалгъвр кудалгын бшати баах газрт бүкл зун тавн километр ивтлдж, танкин цегрэр дэврлгын болдж гарна. Аадрхнэ хаалгъар түрүлэд „Хулхт“ гидг станц харгъна, дарунь „Саянц“, дакад цааранднь Элст тал „Утг“. Тедниг бшати эзлси, тенд даяна күчтэ цегр агссн баанэ. Ошати дбмгэ газрнь ганцхн „Саянц“ ардан „Утгар“ тулг кесн, бмнан „Хулхтин“ даяна күчтэ цегрэр омг авсн дэврдж йовна. Эн хамгиг меддж авад, штаб тним даалгъвр полковникд харадан закж баахш. Ошати Аадрхиг дэврдж авхар белддэанэ, туунд күчн-чидлинь салвлх кергтэ. Урднь полковник иим даалгъвр кесг саадж авла, тууг лавта күцэ-лэ. Эн даалгъвр ик зовлнэгта, онц даалгъвр болна, болв тууг эрк биш күцэх йоста, дакад диг-болзгтнь күцэх збвтэ. Керм йовгъар, гетул кедж илгэсн разведк болв чигн делгү баасн фронт ивтлдж гархд ик күнд юмн. Тингхлэ, эн танксар дэврлгь келгын, хаалгдан харгэсн уурмг цегриг дэврүлэд балвлх кергтэ, бүкл күчтэ цегрлэнь чирацдж даяллдло, эргэд гарх болна. Дакад нег ик зовлнэнь хальмг теегэр газр медх нег чигн кун эн бригадт уга: газрч, баарн газрин кун кергтэ. Тууг, тним кууг, кенэр дамджулдж хамагъас олдж авхмб?.. Минь иим уутэрмджта цагла, цегрэ ишкдлр цев-цевлдж алхмнар, Санчр ордж ирв, даяна йосар медүлв:

—Лейтенант Очиров, тана медлд ирв!
—Сян, суутн... Уг сүүлднь бвгиг үгдэн орулад авад орквт?
—Тним, үр полковник. Овгн збвт багтв.
—Сян, сян. Олзатэ бвгн, кббрк.
—Олзатэ, олзатэ!—гидж үг дахцулдж Санчр келсн үгннь лавтдж, збвтнь багтв.
—„Саянц“ гидг газр медлг, тун тал одлг туслнь чик хаалгь медх кун манд кергтэ болджана.
—Тним кун олхмн, үр полковник, тер кун—бив. Зугар туслнь чик хаалгъар биш. Хаалгь эрглгтэ болхмн. Тер юнъгад гихлэ, „Хулхт“ деер бшати цегр баанэ.

—Тер тоотинь меднавдн. Маниг туслнь „Хулхтин“ султхтха гигад илгэдэанэ, тер тблэд, тбгэлдж лавад „Саянц“ деер батрлж авад, хэрү эргдж даяллдх збвтэвдн. Туунд арднь гол күчэн мана лаврдж йовх аармин түрүнд ирсн цегрлэ негдүлх збвтэвдн. Тегэд даясиг ардаснь туугвад, бмнансь дэврэл, хойр үзгэснь шахдж хавчад, негл ганьрсн аньгуд метэр сүрдэхмн, тедн толгвагъан гееггэд, мана тавсн ямр чигн урх-хавхт эврэн ирдж тордгар кехмн. Тер хамг медгднү, үр лейтенант?

—Тодрха медгднэ, үр полковник!
—Керм тодрха болхла, эврэ ухагъан медүл, эн мана танк дэврлгнэ зура лавлдж кей—гидж полковник келв.

—Збвшартн!—болад ормасн бсрдж босад, полковникин бмн делгата баасн карт тал ббрдэд ирв. Тер картиг эн хойр саятр медх учрта: полковник энүг даяна гүн медрларн медхмн, лейтенант терүг газр-үс медлгэарн, дора баах йовлар туунд немр бгхмн. Санчр тер хамгиг сонъсад-сурад, медэд авчкэ, эврэ улсларн, урднь хамдан йовсн даянчрларн харгъла. Алк нег йовдлгид толлдж авла. Кесгтан эдн хоюрн сууцхав. Теейэр баах толгва-кецсиг, саласартгудиг тодрха кевэр темдгдж авцхав. Дэврлгнэ хаалгын зура чикэр кегдв. Эн танкин колонна бмн йовдж, хаалгчнь болдж лейтенант Очиров чадхмн. Керг-төр цуг дуусгдв. Санчр үкс бсрд босв, барун гаран цохдан наагвад келв:

—Гархд иш бгтн!
—Гем уга, йовтн. Одгэ зуур султ үр лейтенант, хартн... Эн лейтенантин цев-цев ишкдлнь үудн күрч чилэд уга баатл, телефо джиньүлсн дун сонъсгдв. Тер дууг сонъссан эс медүлхэр, нам сонъст уга баасан йилгэдж медүл уга,—үкс адгэмта гарад йовад одв...
—Тана бригад танкар дэврлгь келгнэ туск йовдлин цаялгъвр сонъсхтн,—гидж аармин комануюций телефогъар келв.
—Цуг белн, үр генерал!—гидж полковник ценъндж сонъсхв.—Кезэ эн йовдл эклхиг закнат?
—Лавта, цуг белний?
—Лавта белн, үр генерал!
—Тенд ягъдж күрх уха тавт?
—Колонна бмн лейтенант Очиров йовхмн. Эврэ бийнь хальмг кун, эн газрин хаалгын саянар меднэ.
—Сян, болна. Штаб тал ирги, кезэ эклхэн куунлдж шиидий. Хама харгъухан үгцдж диглий.
—Сонъсджанав!—гичкн, полковник үкс адгвад гарв.

Элст, 1957 дж.

Нарт делкән баядл

Төвкнүн, иньгдлж баалгнэ төр делгрлгын

Нарт делкән багъчудин болн студентрин 6-ч фести-валиг цуг йиртмджин прогрессивн болн демократическ бар—делкэд чиртэ төр болдж гарв гидж тоолджана. Нарт делкән эн харгъцлгьд амтн ямаран бргэр орлцжахиг медүлхин тблэд, фестивалыд орлцачирин ханиг келхлэ болад баахмн. Фестивалыд ода 127 орн-нутгин элчир орлцджана. Эдн нарт делкән болн келн-амтсин миньгэ гар организац-син нерн деерэс ирцхэсн улс. Фестивалыд орлцад, энүг доньнджэх нарт делкән организац дунд баахнь: профсоюзмудин нарт делкән феде-рац, эрдм-сургъулин, науки болн культурин төрмүдэр Ниилсн Келн-Амтсин Организац (ЮНЕСКО), демократическ багъчудин нарт делкән феде-рац, журналистрин нарт делкән организац, студентрин нарт делкән союз, нань чигн кесг организац.

Фестивалин гол үндсн

герлтэ, үнн цагъан саната болджах, нарт делкән багъчудин элчир хооридан харгъ-лгын ик гидг байрта-бахта кевэр болджах учрар эн бдр-мүдт цуг орн-нутгудин оли-амтсин оньг Москвагъур тус-джана. Ганцхн социалисти-ческ лагерин бар биш, бас тер мет Азин, Африкин, За-падн Европин, Америкин го-сударствсн кесг газетс, нарт делкән багъчудин байрта наärt нерэдсн кесглн статьяс болн тодлврмуд барлцхана. Керм-джэн американск реакционн болн западноевропейск нег цббкн газетс фестивалиг хар-санани үндсэр ховлдж бичд-гиг тоод эс авхла, газадин орн-нутгудин газетсин болн журналмудин икнъкнь Мос-ковск фестиваль ним үзмдjtэ саянар болджахиг—нарт делкэ кевтан төвкнүн баахиг батлх кергт ик гидг туста дбнъ болгч йовдл болгъдж йбрд-джана гидж тоолдж болхмн. „Фестиваль гисн багъчудин күчтэ гидг демонстрац бол-джана, төвкнүн баалгын тетг-хин тблэ, цуугатэ баалгын уурулхн тблэ ноолдлгнэ бдрмүдт ик чиртэ йовдл“—гидж Норвегин тоомсрта об-ществени деятель Р. Форбекх гидг кун, барин цегрлэчнрлэ кесн күүндвртэн бгсн чирл-лгын, газадин орн-нутгудин чик тоолврта кесг зун минъ-гын деятельмүд, газетс, жур-налмуд чик гидж хувацджац-хана.

Германиг негдүллгнэ хортдин мек

Июлин чилгчэр США-н, Англин, Францин болн Гер-манэ Федеративн Республикин правительствс Западн Берлинд герчлгьд барт барлцхав. Тер герчлгьднэ: „Германиг хэрү бүрдэдж тогтахд барх хамцу политикин гол-утхин тускар“ гидж нерэдцхадж. Германиг негдүлхин туск төр хагълхд тусан күргм нег чигн темдг тер документд уга. Нам хэ-рнь, Германэ туск төриг кү-цэвртэгъар хагълхд эн доку-мент тушагъан халдахмн. Эвранны западноберлинск гер-члгьдэн западн державс, западногерманск монополин болн милитаристрин мух-лаллгын Германэ газр деер цугтаднь тархадж, Германэ дорд аныгиг Западн даяна блокд орлцулхиг некдэанэ. Болв эн некринь немецк оли-амтн ик урд бурушачкн болдг. Западн державсин гер-члгьн бас, зер-зевиг агсл-гьнас гаргъхин тускар кел-дждэх күүндэг уурулхар седлгн болджана, юнъгад гихлэ, Германиг негдүллгнэ туск төриг западн селвгүдэс иштэгъар урдаснь хагъллго, зер-зевиг агслгьнас гаргъхин туск збвшал кедж болшго гидж теднэ герчлгьдид кел-дждэанэ.

Западноберлинск герчлгь-нэ гол-үндсн болн учр-ут-хнь—СССР-н Газадин керг-төрин министерствс кесн, ма-на барт августин 3-д барлгдсн герчлгьдид илгкддг цаялгь-гдв. СССР-н Газадин керг-тө-зүткврнь чик болн ил медлм

болджана. Болв эн седвариг, Германиг негдүлхин туск төрлэ болн Европд төвкнүн баалгын тетглгнэ туск төрт ямаран чигн нилч угагъар, худлар, бийсиннь кергин тблэ олзлхн аргъ хаядж Западно-берлинск герчлгьдид кел-дждэанэ.

Ода Германск төриг хагъл-хин тблэ баах ганцхн чик хаалгънь—Германэ хойр пра-вительствиг—Германск Демо-кратическ Республик, Гер-манск Федеративн Республик хойриг хоориднь ббрдүллгн болджана. ГДР-н одахн кесн „Германиг негдүлхин туст болн төвкнүн баалгь тетгхн тблэ немш келн амтнэ хаалгь“ гисн герчлгьдид, мел дигтэ төриг тингдг хагълхн тус-кар келгддэанэ. ФРГ-д кегдсн западн гурви державин кесн герчлгьднэс онцрдж ГДР-н герчлгьдид болхла, онц-онц общественн системтэ германск хойр государствс баах уршиги мэддж, төр хагълхиг зааджа-на. Иим баадл дотр, Германэ Западн болн Восточн аныгсиг авад амрар, шуд негдүлдж болшго мбн. „Немшир бийсьн хооридан күүндэд, Германэ хойр государствсин прави-тельствсла збвшлдж күүндэд“ тегэд оч Германиг негдүлдж болхмн гидж ГДР-н герчл-гьдид унн чикэр заагддж баа-нэ. Тер төриг күцэхин тблэ түрүн ишкдл кедж—Германск конфедерац бүрдэггэд, нем-шин оли-амтид цугъарандь эрки чиртэ төрмүдэр ГДР-ФРГ хойрин хоорнд збвшл кехмн гидж ГДР селвг орулдж бгчэанэ.

Нарт делкән демократическ улс, немшин оли-амтнэ ик-зунь, западн гурви державин болн ФРГ западноберлинск герчлгьдиг нег мбсддж буру-шалжацхана. ГДР-н кесн герчлгьдиг болхла нарт дел-кән кесг орн-нутгуд, тер тоод Западн Германьд чик гидж дбннлжэцхэанэ. Запад-ногерманск „Ди андре цейтунг“ гидг газетин бичсэр болхла. ГДР-н правительствин бгчэх селвгиг күпэсн болхла, гер-манск хойр государствс даяна блокас гарад, немшин газриг газадин орн-нутгудин цегрү-лдэс болн атомн селмас сулд-хдж авх аргъ тетгч билэ, тер цагт „Германиг төвкнүн кевэр негдүллгнэ хаалгьд баах амтн ик харшлтиг“ ббкрл-гын болдж гаргъх баасмн.

Н. ЧИГИРЬ.

Экнрин цуг Япо-на конгрессин кодлмш тогслгын

ТОКИО, августин 5. (ТАСС). Эндр энүнд цуг япона экнрин гурвдгч конгресс эвранны код-лмшан тогсгав. Конгрессин хург деер советск куукд улсин Комитетин член С. А. Хвалебнова үг келв. Советск Союзин куукд улсин нерн деерэс япона куукд улст болн экдүдт иньгин йбрал күргв. Англин, Швецин, Австралин болн нань чигн орн-нутгу-дин куукд улсин делегацинн чледуд йбралин үг келцхав.

Редактор Д. М. МУНЕБЕНОВ.